

Vereniging
Innovatieve
Geneesmiddelen

**MEDICIJN
MONITOR
EDITIE 2017**

VOORWOORD

‘Duurzaam betaalbare zorg’, ‘Medicijnen voor morgen’ en ‘Beter leven’. Dat zijn de drie thema’s die voor ons, als brancheorganisatie voor geneesmiddelenbedrijven, centraal staan. Langs die lijnen is ook deze brochure opgebouwd. In de jaarlijkse MedicijnMonitor, die voorheen de naam Farmafeiten droeg, vindt u de bijbehorende recente kerncijfers. De heldere infographics spreken eigenlijk voor zich, maar toch een korte toelichting.

Bij ‘Duurzaam betaalbare zorg’ valt bijvoorbeeld op dat het aantal gebruikte geneesmiddelen de afgelopen tien jaar flink is gestegen, van ruim zes miljard naar ruim acht miljard doseringen per jaar. Toch is de jaarlijkse omzet van geneesmiddelen al tien jaar redelijk constant: circa €5 miljard. Dat betekent dat we meer doen met hetzelfde geld. Tegelijkertijd blijft het een van onze belangrijkste uitdagingen om scherp te blijven letten op de kosten van geneesmiddelen.

‘Medicijnen voor morgen’ maakt weer andere dingen duidelijk. Zo valt op dat ruim twintig soorten kanker worden behandeld met geneesmiddelen die de afgelopen vijf jaar zijn geïntroduceerd. Er zijn meer dan zeventuizend geneesmiddelen in ontwikkeling, waarvan ruim 1.800 op het gebied van kanker. Veel van deze medicijnen zijn nieuwe ‘personalised medicines’. Interessant is dat er ook in Nederland jaarlijks zeshonderd aanvragen zijn voor klinisch onderzoek. Circa twee derde van die aanvragen komt van geneesmiddelenbedrijven. Er is dus volop sprake van innovatie, en dat is goed nieuws voor talloze patiënten en hun families.

De levensverwachting in Nederland blijft stijgen. Dat is een van de voornaamste punten bij ‘Beter leven’. Momenteel worden Nederlandse mannen gemiddeld tachtig jaar en vrouwen nog een paar jaar ouder. Rond 2040 is dat zelfs al bijna negentig jaar. Medicijnen leveren een belangrijke bijdrage aan die ontwikkeling. Toch blijft waakzaamheid geboden. Mensen leven namelijk weliswaar steeds langer, maar lijden ook steeds vaker aan verschillende chronische ziekten tegelijk. Dat vraagt om adequate samenwerking tussen zorgaanbieders, om een goed gebruik van medicijnen te bevorderen en de kosten beheersbaar te houden.

Tot slot is het interessant om te kijken naar de financiële opbrengsten van geneesmiddelen. Dat ze ons leven kunnen verlengen en verbeteren, is bekend. Maar ze besparen de maatschappij ook elk jaar honderden miljoenen euro’s. Denk daarbij aan extra arbeidsparticipatie en minder ziekteverzuim. De infographics in deze digitale brochure leveren daar de cijfers bij.

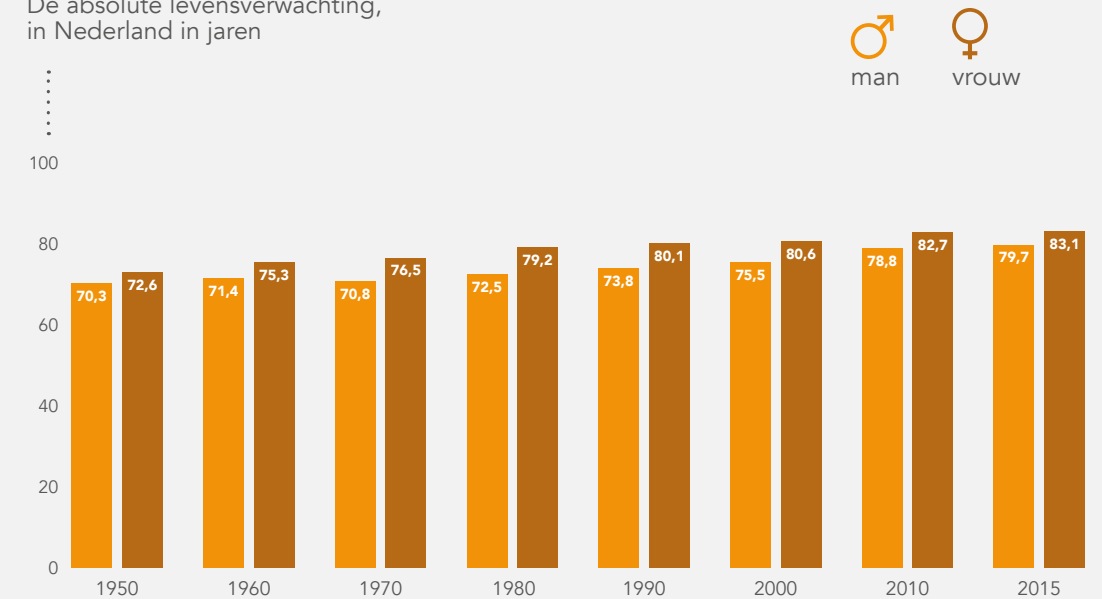
Wie zich wil mengen in het publieke debat over de toekomst van geneesmiddelen, is van harte welkom. Vroeg of laat krijgt bijna iedere Nederlander te maken met medicijnen, dus dit onderwerp gaat ons allemaal aan. Zoals bij elke discussie, is het daarbij raadzaam om meningen zo veel mogelijk te baseren op feiten. Deze MedicijnMonitor geeft daarvoor volop aanknopingspunten.

Gerard Schouw

directeur Vereniging Innovatieve Geneesmiddelen

GENEESMIDDELEN VERLENGEN ONS LEVEN

De absolute levensverwachting,
in Nederland in jaren

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek, 2016

Door voortdurend te zoeken naar nieuwe medicijnen leveren geneesmiddelen-bedrijven een belangrijke bijdrage aan de toename van de levensverwachting van de Nederlandse bevolking.

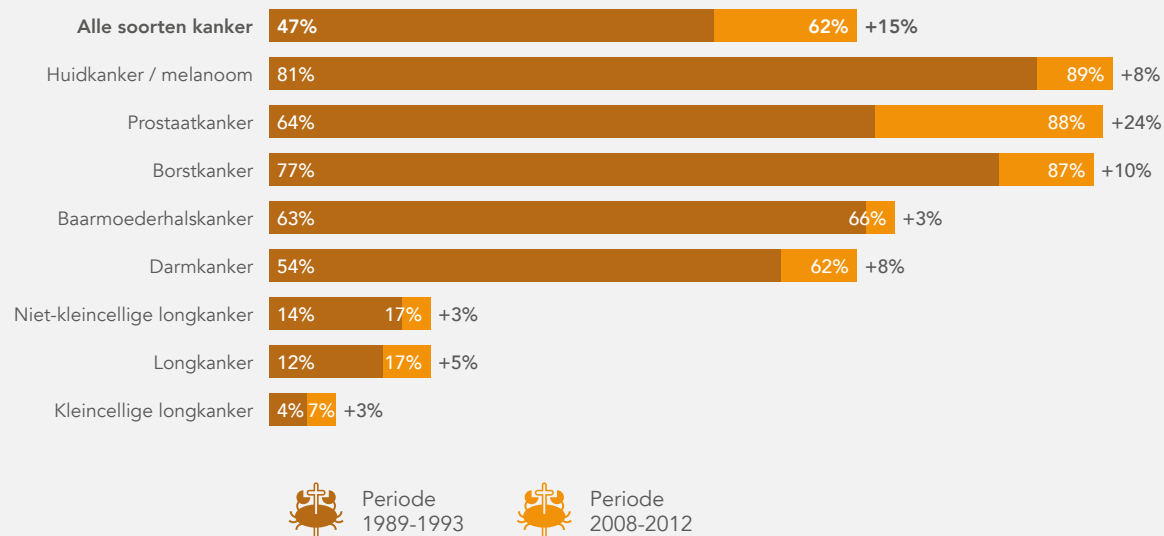
BETER LEVEN

Geneesmiddelen zijn onmisbaar voor het dagelijks functioneren van heel veel mensen. Met de juiste inzet van het juiste medicijn, leven zij langer en gezonder, krijgen zij hun vrijheid terug, kunnen mensen weer eerder aan het werk en hebben zij minder pijn. Ook is er steeds meer aandacht voor preventieve medicijnen, waardoor ziektes helemaal geen kans meer krijgen.

Innovatieve geneesmiddelen op het gebied van kanker hebben het leven van miljoenen mensen in Europa radicaal veranderd. Twee op de drie patiënten die de diagnose kanker krijgt, blijft dankzij deze medicijnen minstens vijf jaar langer leven. De kwaliteit van leven verbetert. Ook omdat soms geen chemotherapie meer nodig is, een behandeling met vaak ernstige bijwerkingen. De komst van 'personalised medicines' - medicijnen op maat - biedt zelfs het perspectief dat kanker geen doodvonnis betekent maar een chronische aandoening wordt.

OVERLEVINGSKANS KANKER GESTEGEN

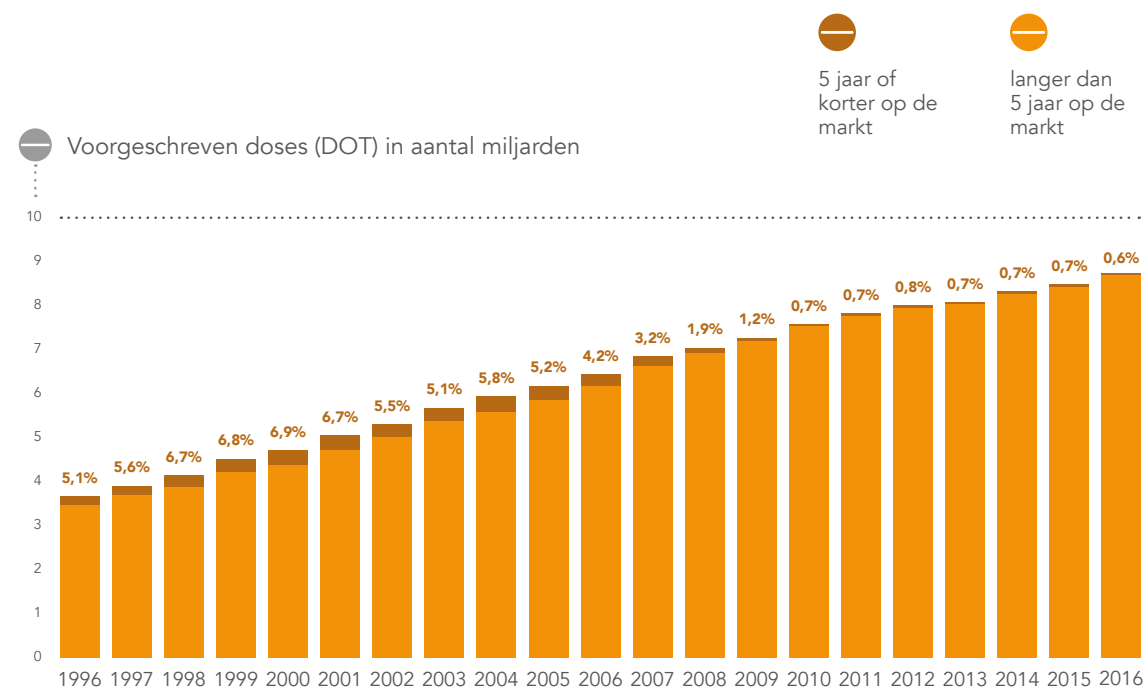
Percentages toename vijfjaarsoverleving van verschillende soorten kanker 1989-1993 vergeleken met 2008-2012

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek, 2016

Er wordt grote vooruitgang geboekt in de bestrijding van kanker. Naar verwachting zal kanker in de toekomst steeds vaker een chronische ziekte zijn, die met medicijnen en behandeling onder controle gehouden wordt.

NIEUWSTE GENEESMIDDELEN WORDEN RELATIEF WEINIG VOORGESCHREVEN

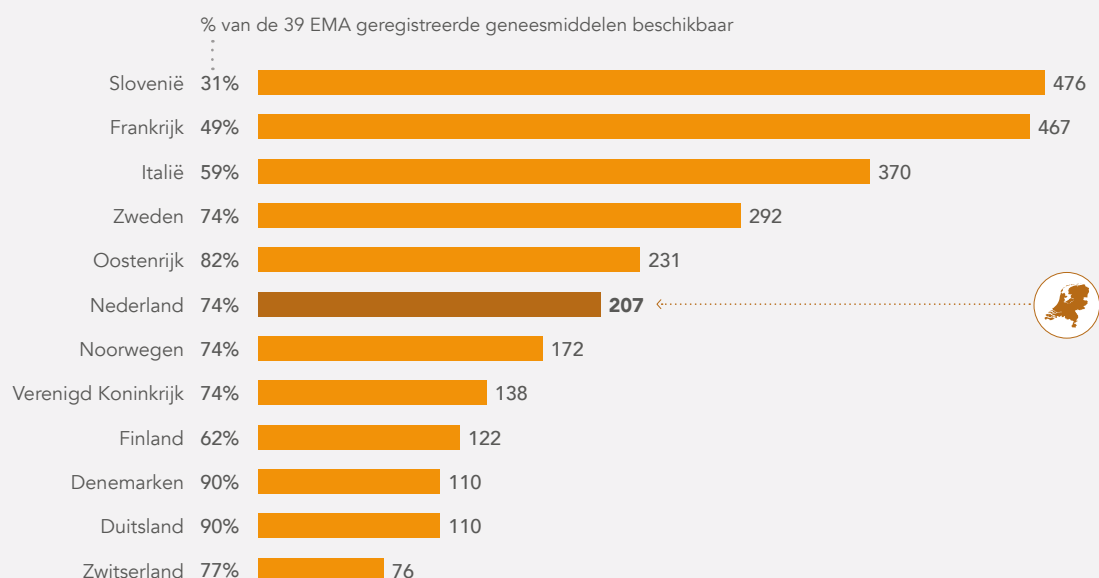

Bron: Farminform, 2017

Nederlandse artsen zijn terughoudend in het voorschrijven van geneesmiddelen die net op de markt zijn. Dit betekent dat Nederlandse patiënten in de praktijk langer moeten wachten voordat ze kunnen profiteren van de nieuwste medische mogelijkheden. In andere EU-landen kiezen artsen eerder voor een nieuw merkgeneesmiddel.

VAN HANDELSVERGUNNING TOT BESCHIKBAAR VOOR DE PATIËNT

De gemiddelde tijd **in dagen** die verstrijkt tussen het verkrijgen van de handelsvergunning en het moment waarop een geneesmiddel voor de patiënt beschikbaar komt.

Bron: Efpia, Patient W.A.I.T. Indicator, 2016

Het duurt gemiddeld 207 dagen voordat een geneesmiddel in Nederland voor de patiënt beschikbaar komt, vanaf het moment dat de handelsvergunning is verkregen. Gemiddeld zou dit maximaal 90 dagen moeten duren.

1 op de 6
Nederlanders
is 65+

POLYFARMACIE BIJ OUDEREN

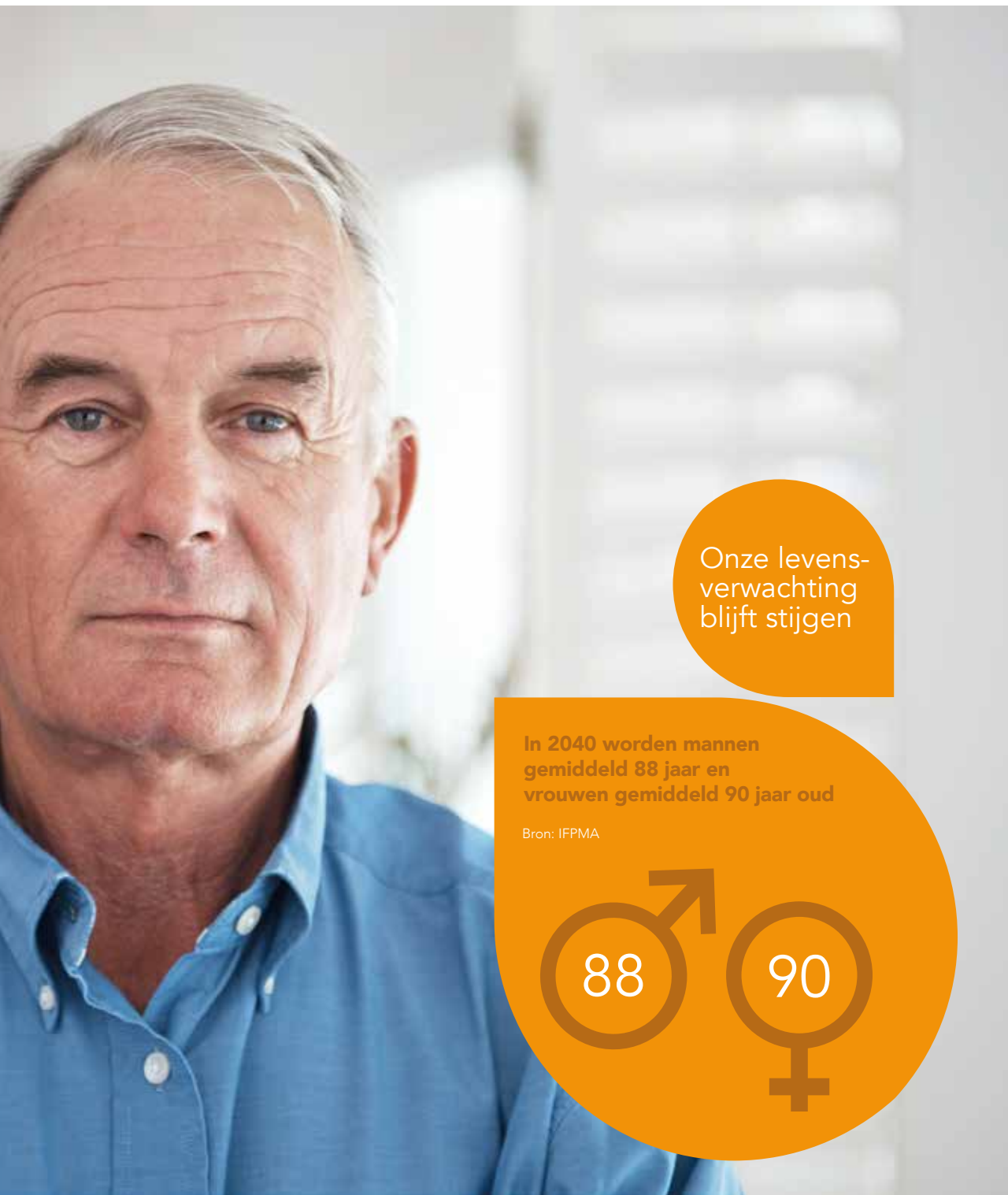
Bijna 1 miljoen ouderen gebruiken dagelijks meer dan 5 geneesmiddelen. Hierdoor neemt de kans op bijwerkingen toe. Een goede samenwerking tussen zorgverleners en betrokkenheid van de patiënt is essentieel om goed gebruik van geneesmiddelen te bevorderen.

16.000

ouderen belanden jaarlijks in het ziekenhuis als gevolg van verkeerd gebruik.

Bron: RIVM, 'Polyfarmacie bij kwetsbare ouderen', 2013

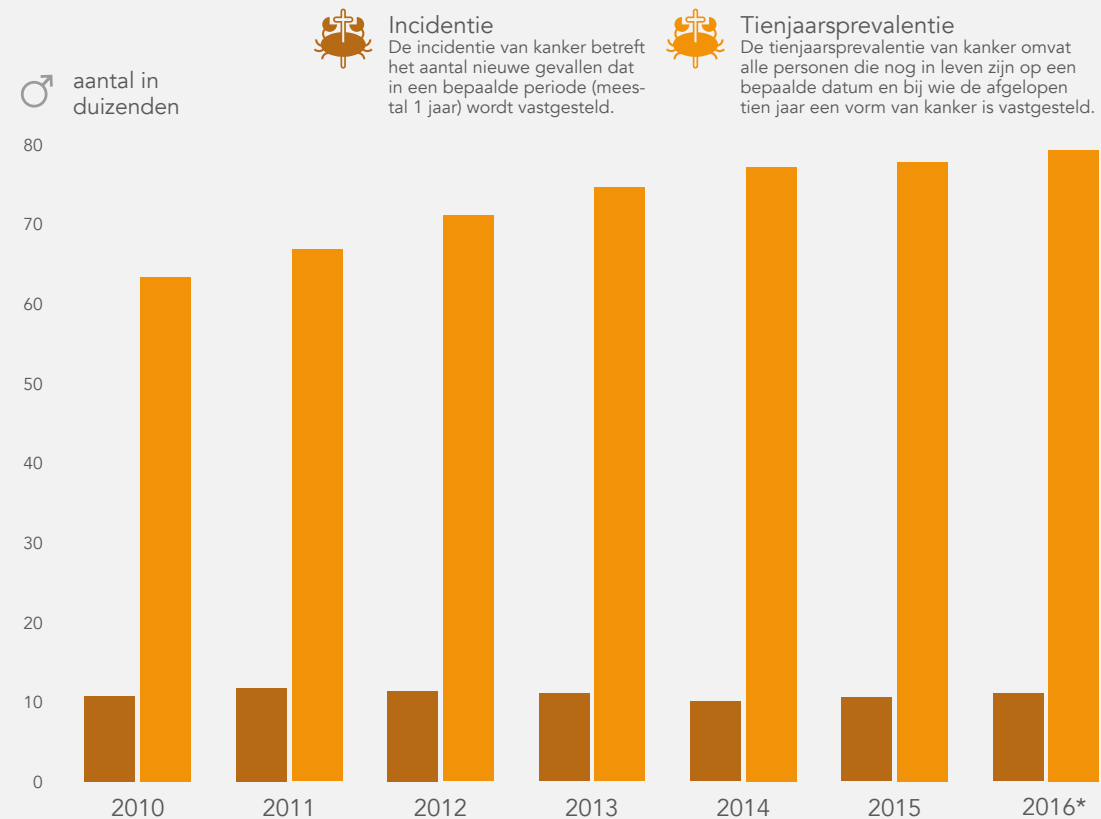
Onze levensverwachting blijft stijgen

In 2040 worden mannen gemiddeld 88 jaar en vrouwen gemiddeld 90 jaar oud

Bron: IFPMA

MANNEN LEVEN LANGER MET PROSTAATKANKER

TEN OPZICHTE VAN HET TOTAAL AANTAL PATIENTEN GEDIAGNOSTISEERD MET PROSTAATKANKER IN DE AFGELOPEN 10 JAAR

* voorlopig cijfer
Bron: www.cijfersoverkanker.nl, 2017

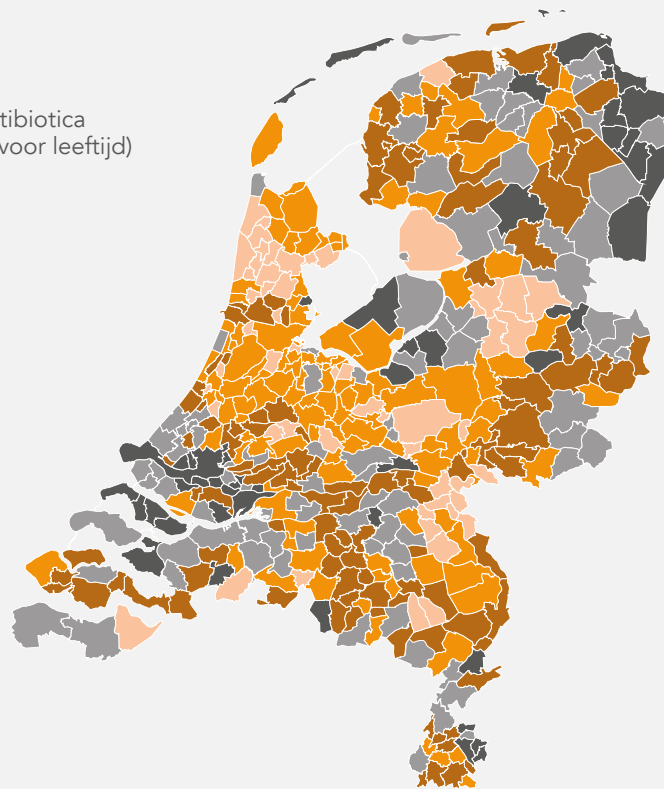
Het aantal patiënten dat de diagnose prostaatcancer krijgt, blijft ongeveer gelijk. Maar het aantal patiënten dat na tien jaar nog in leven is, neemt toe.

ANTIBIOTICAGEBRUIK IN NEDERLAND IS LAAG

REGIONALE VERSCHILLEN BINNEN NEDERLAND

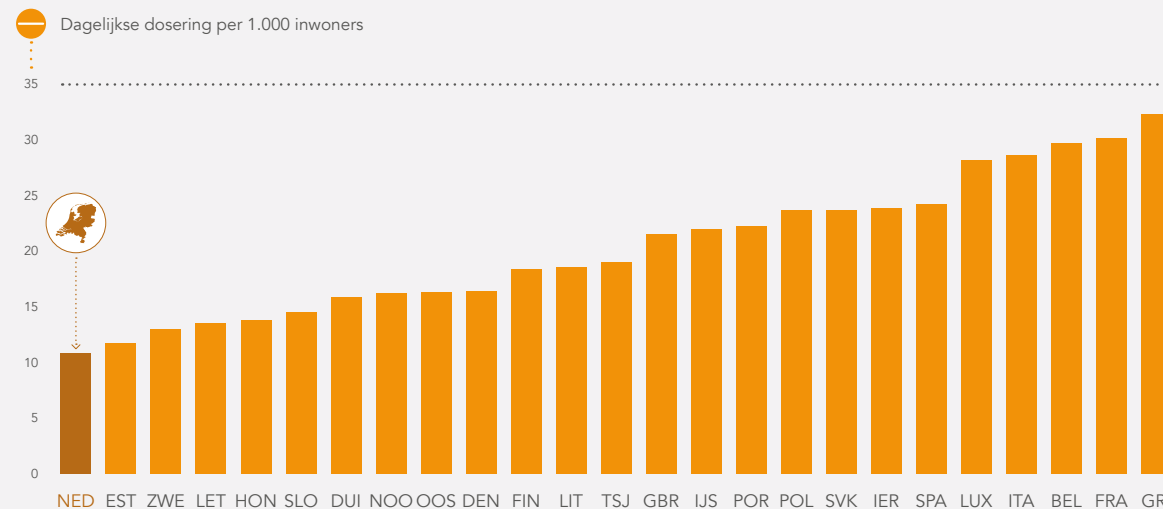
Percentage van de bevolking dat antibiotica verstrekt kreeg, 2013 (gecorrigeerd voor leeftijd)

- Minder dan 19%
- 19 tot 21%
- 21 tot 23%
- 23 tot 25%
- 25% of meer

Bron: OESO

BINNEN EUROPA IN NEDERLAND MINSTE ANTIBIOTICA VERSTREKT

Bron: OESO

Nederland loopt voorop in Europa wat betreft terughoudendheid in antibiotica-gebruik. Er zijn wel duidelijke regionale verschillen te zien binnen Nederland. Het ontwikkelen van nieuwe antibiotica blijft van levensbelang.

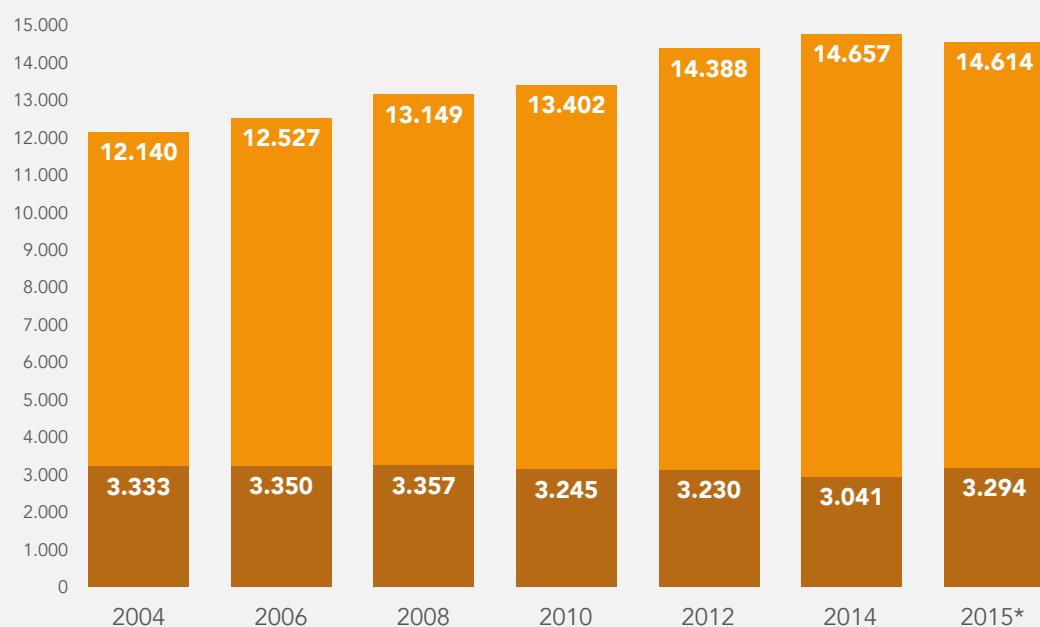
DE OVERLEVINGSKANS BIJ DE DIAGNOSE BORSTKANKER NEEMT TOE

Aantal nieuwe gevallen per jaar van borstkanker in Nederland

Aantal patiënten per jaar dat aan borstkanker overlijdt

* voorlopig cijfer

Bron: www.cijfersoverkanker.nl / www.stateline.nl, 2016

Het aantal nieuwe diagnoses van borstkanker nam tot 2016 toe. Maar het aantal patiënten dat aan borstkanker overlijdt, blijft ongeveer gelijk. Ook de overlevingskans neemt toe. Eerdere diagnostiek, effectievere behandelingen en innovatieve medicatie dragen daar aan bij.

DUURZAAM BETAALBARE ZORG

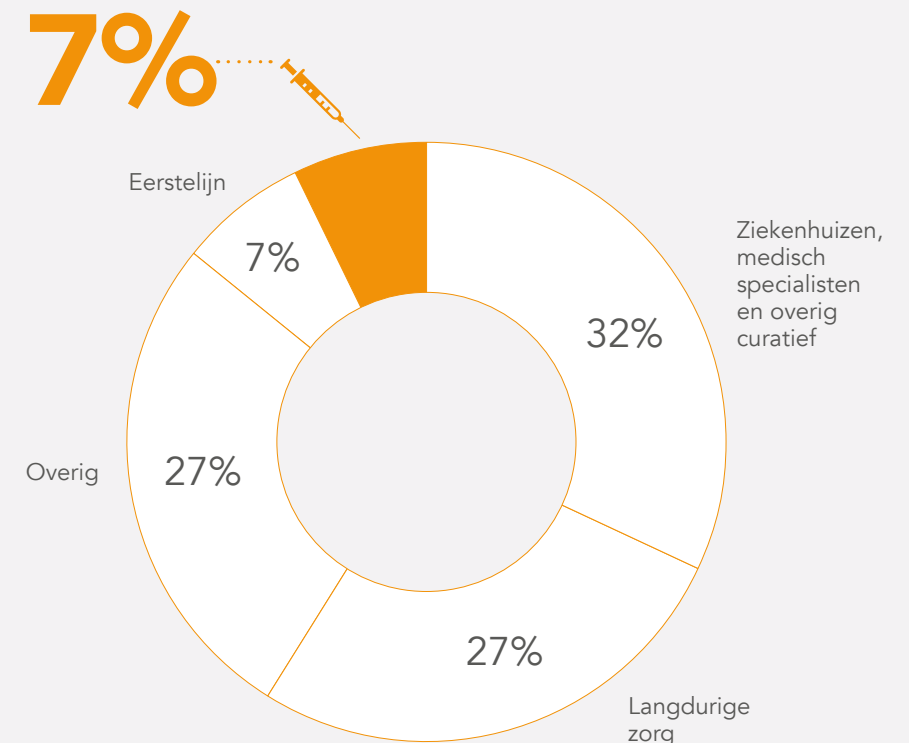
We geven in Nederland al jaren ongeveer hetzelfde uit aan geneesmiddelen. Van het totale zorgbudget gaat minder dan 10 procent naar medicijnen, zo'n 5 miljard euro per jaar. De vergrijzing zorgt wel voor extra druk. Ook kunnen we met nieuwe technologie steeds meer. Dat is goed voor de patiënt maar maakt de zorg wel duurder. Al leidt het soms ook tot besparingen, bijvoorbeeld door e-health toepassingen waardoor mensen ook thuis zorg kunnen krijgen.

Op het gebied van geneesmiddelen zien we steeds meer 'personalised treatments' ontstaan. Patiënten krijgen daardoor echt maatwerk. Vaak zijn die medicijnen veel effectiever dan de traditionele geneesmiddelen. Ook kunnen bijwerkingen spectaculair afnemen. De winst voor de patiënt is enorm. Maar er hangt wel een prijskaartje aan. Dat komt vooral omdat het gaat om hele complexe medicijnen in een ingewikkeld en kwetsbaar productieproces, meestal voor een relatief kleine patiëntenpopulatie.

We willen allemaal dat patiënten toegang krijgen en houden tot het beste geneesmiddel dat beschikbaar is. Een geneesmiddel dat ook bewezen veilig en effectief is. Zoiets kost veel geld. Voor het ontwikkelen van een nieuw geneesmiddel is al snel 1 tot 2 miljard euro nodig. Tegelijk willen we de zorg betaalbaar houden. We hebben niets aan nieuwe geneesmiddelen wanneer we geen geld hebben om ze te betalen.

Samenwerking tussen geneesmiddelenfabrikanten en andere partijen in de zorg is onmisbaar om deze betere zorg ook duurzaam betaalbaar te houden. Daar tekenen wij voor.

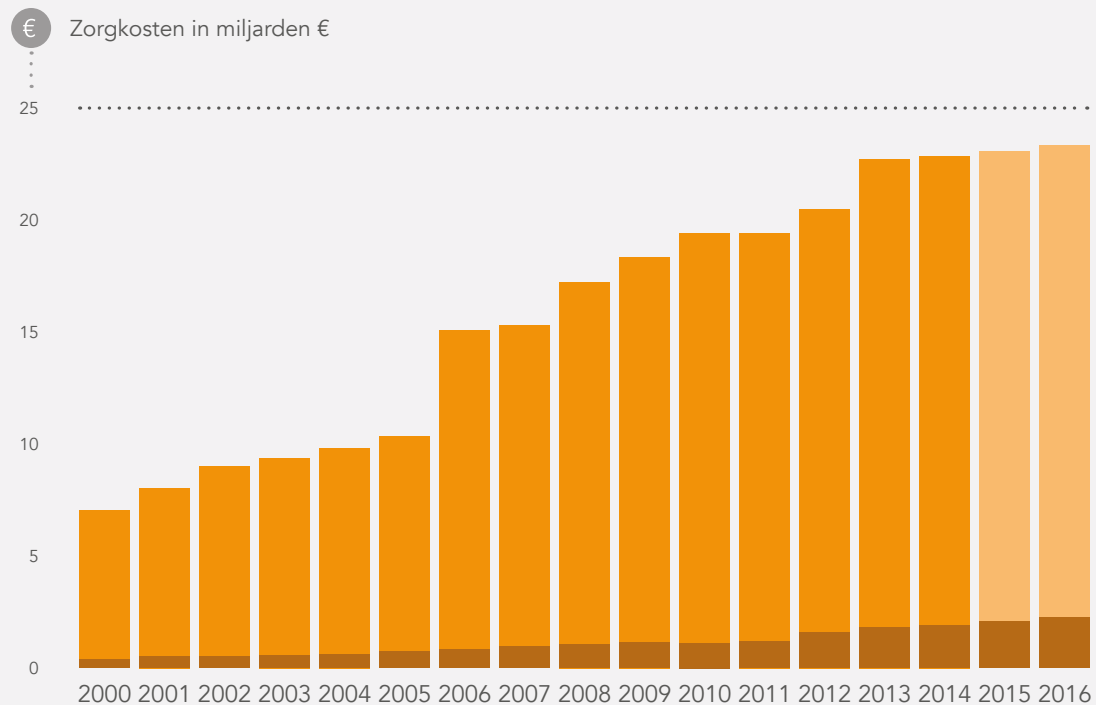
7% VAN DE TOTALE VERWACHTTE UITGAVEN AAN ZORG GAAT NAAR EXTRAMURALE GENEESMIDDELEN

Bron: Rijksbegroting VWS voor 2017, Prinsjesdag 2016

In 2017 geven we naar verwachting 73,5 miljard uit aan onze zorg. Daarvan gaat 4,8 miljard (7%) naar geneesmiddelen die door huisartsen voorgeschreven worden (extramuraal geneesmiddelen).

AANDEEL GENEESMIDDELEN IN ZIEKENHUISKOSTEN BEPERKT

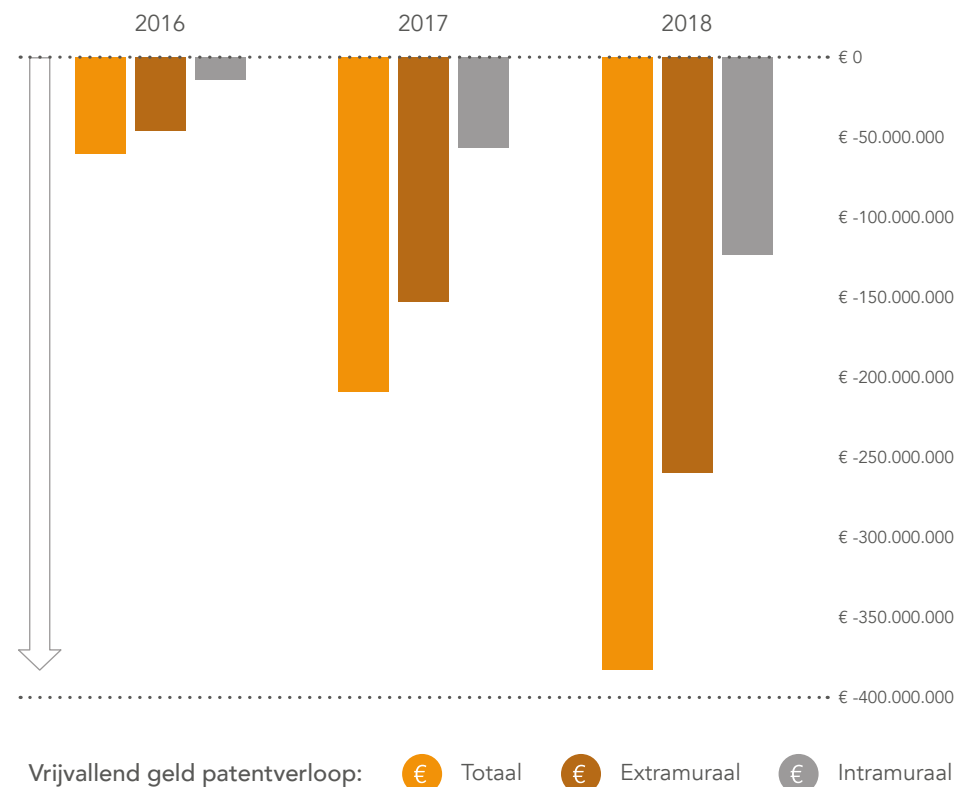
2014 en 2015: ZVW kosten voorlopige cijfers CBS
 2016: ZVW kosten uit de Rijksbegroting 2017

bron: CBS 2016; Rijksbegroting 2016; Farminform 2017;
 IMS (Market Prognosis 2015-2019, Netherlands)

- € Recept gebonden
- € Zorgverzekeringswet: Ziekenhuizen en specialistenpraktijken

In 2015 waren de kosten van geneesmiddelen binnen ziekenhuizen ruim 2 miljard. Het totale ziekenhuisbudget is ruim 23 miljard.

VERLOPEN VAN PATENTEN ZORGT VOOR VRIJKOMEN GELD

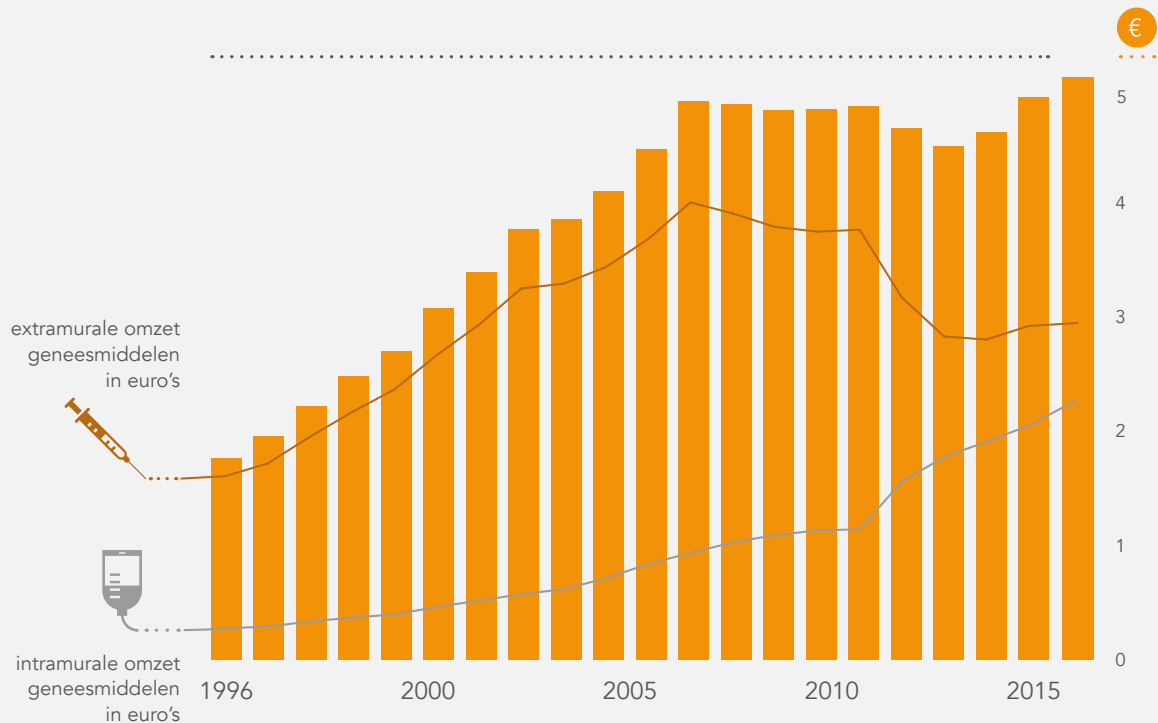
Bronnen: Life Cycle database van IMS Health, april 2015; IMS market segmentation database NL, april 2015; Farminform AIP omzet MAT december 2014. Gebaseerd op berekeningen Vereniging Innovatieve Geneesmiddelen.

Met de patenten die in 2016 zijn verlopen en in 2017 en 2018 nog gaan verlopen, kan bij concurrentie honderden miljoenen euro's worden bespaard. Dit geld kan gebruikt worden voor de bekostiging van nieuwe, innovatieve geneesmiddelen.

TOTALE OMZET GENEESMIDDELEN BLIJFT CONSTANT

Totale omzet geneesmiddelen in miljarden euro's

Bedragen zijn gebaseerd op apothekinkooprijzen.
De echte marktprijs komt tot stand na onderhandelingen tussen veldpartijen.

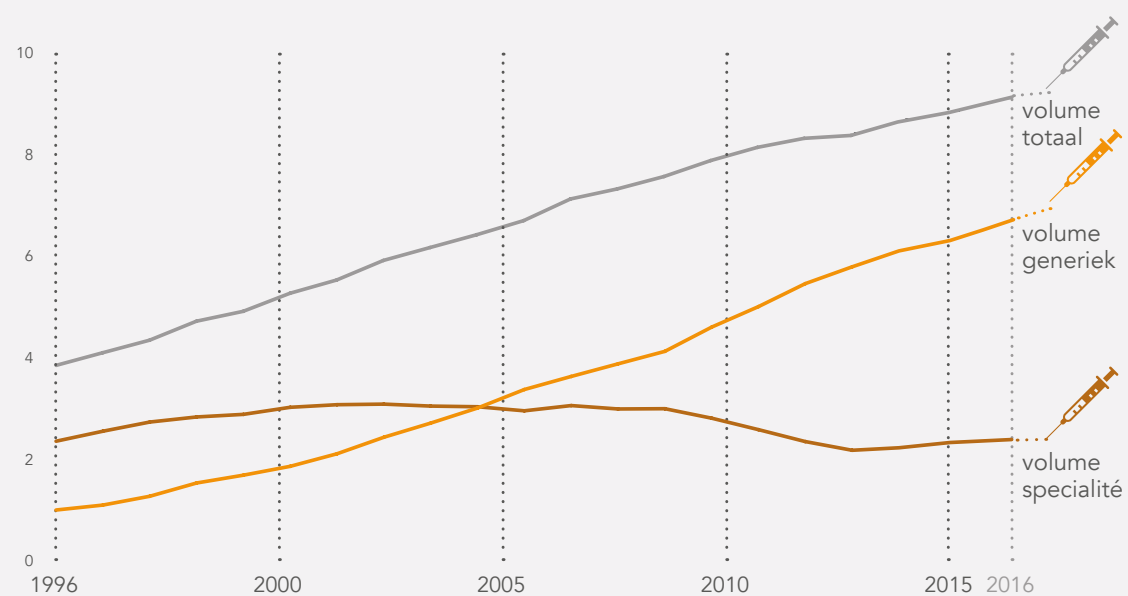
Bron: Farminform, 2017

De totale omzet van geneesmiddelen is de laatste 10 jaar vrijwel constant gebleven, rond de 5 miljard.

VOLUME GENEESMIDDELEN IN NEDERLAND STIJGT

Ontwikkeling in miljarden standaard-dagdoseringen

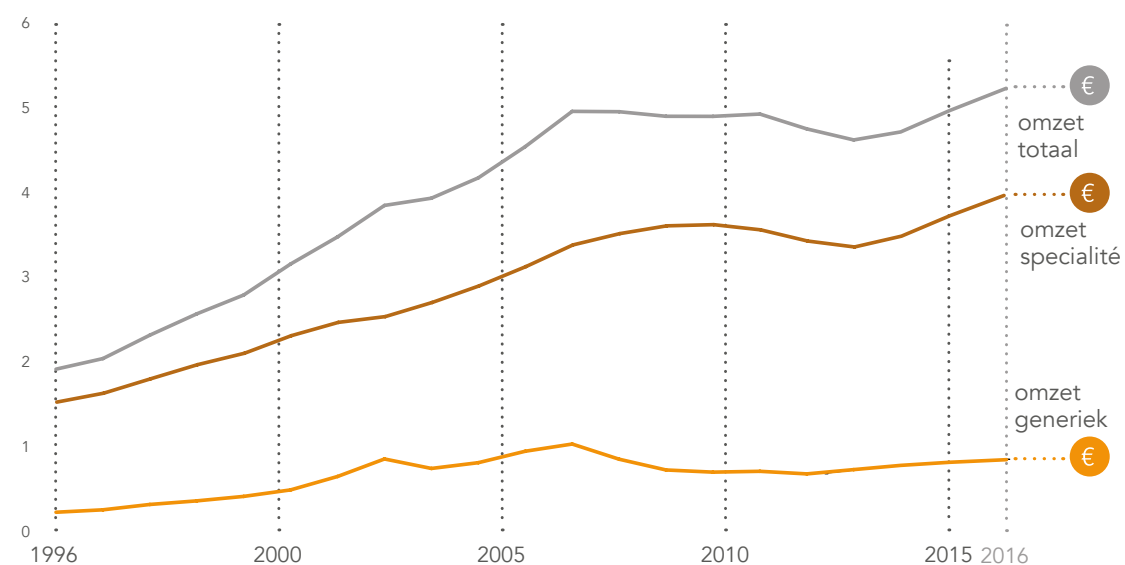

Bron: Farminform, 2017

Het totaal aantal doseringen van geneesmiddelen stijgt, naar 9 miljard in 2016. Deze stijging wordt vooral veroorzaakt omdat er steeds meer generieke geneesmiddelen gebruikt worden in Nederland.

OMZET GENEESMIDDELEN CONSTANT

Ontwikkeling in miljarden euro's

Bedragen zijn gebaseerd op apothekerkooopprijzen. De echte marktprijs komt tot stand na onderhandelingen tussen veldpartijen.

Bron: Farminform, 2017

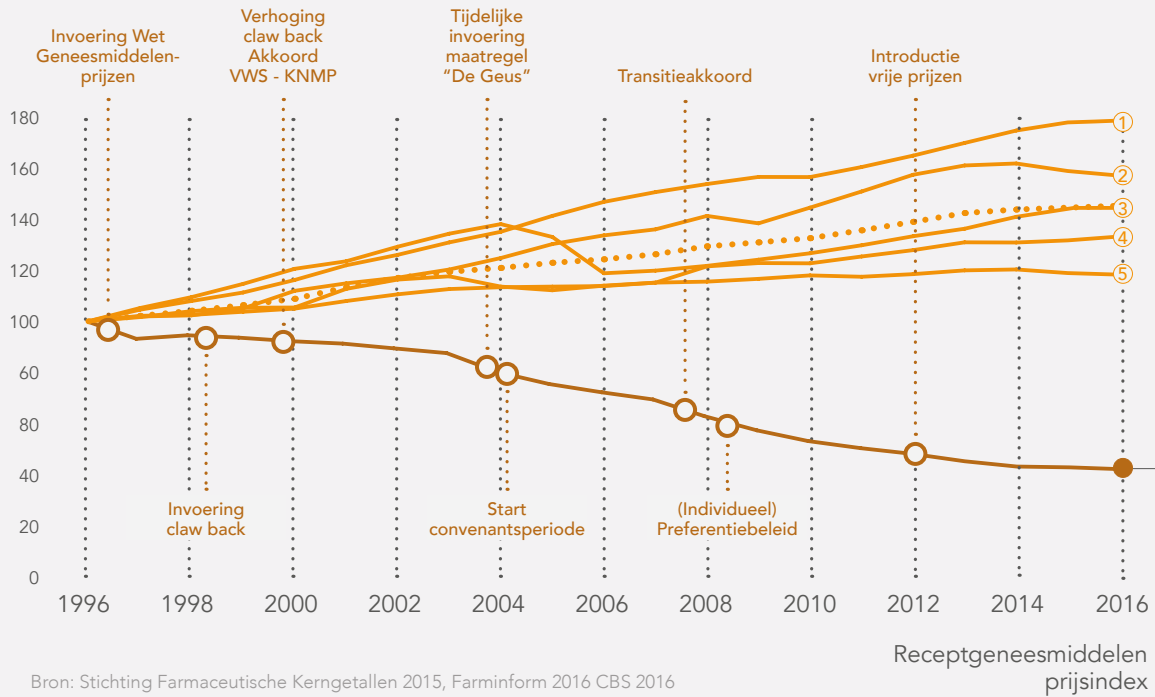
We geven in Nederland al jaren rond de 5 miljard euro uit aan geneesmiddelen. De omzet van generieke middelen stijgt naar 0,8 miljard. Bij de merkgeneesmiddelen is een stijging naar 4 miljard te zien.

GEMIDDELDE PRIJZEN GENEESMIDDELEN DALEN

Prijsindex voor consumenten afgezet tegen prijsindex voor receptgeneesmiddelen (1996=100)

Verskillende maatregelen en afspraken hebben sinds 1996 bijgedragen aan de prijsdaling van geneesmiddelen.

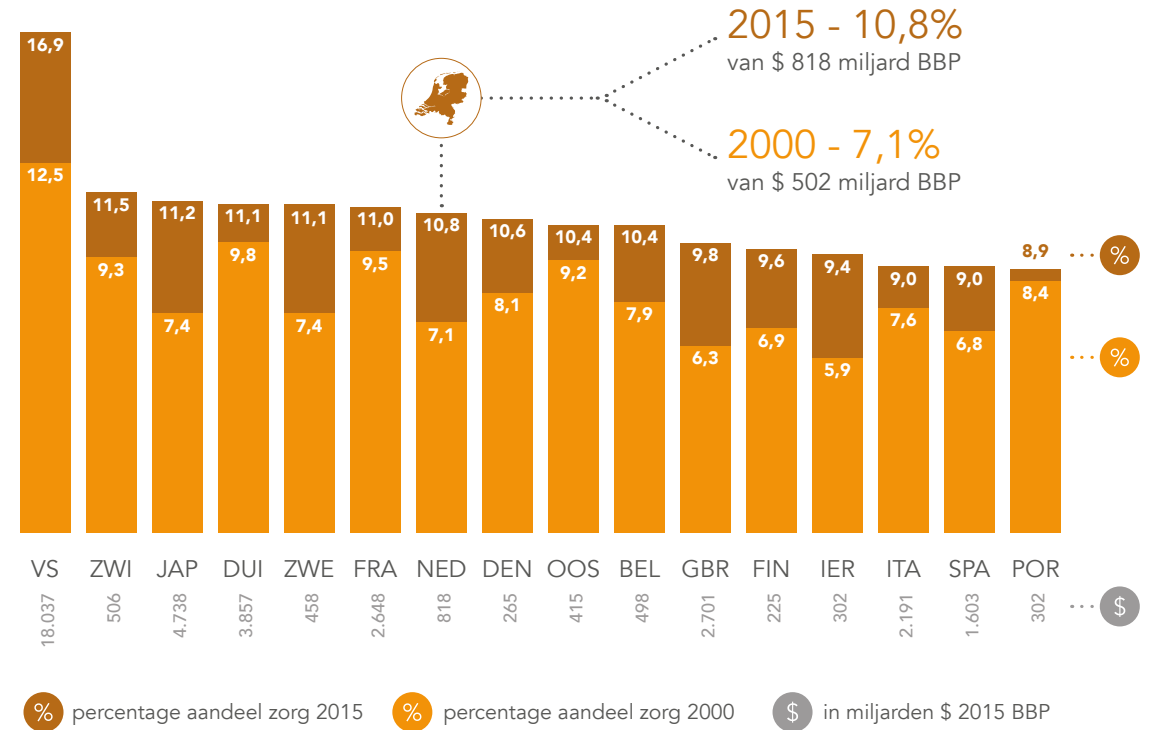
1. Huisvesting, water en energie
2. Vervoer
3. Totaal bestedingen
4. Onderwijs
5. Voedingsmiddelen
6. Gezondheid

In verhouding tot andere sectoren, zoals onderwijs, vervoer en huisvesting, daalt de prijsindex van geneesmiddelen in de laatste 10 jaar aanzienlijk.

DE ZORGCOSTEN IN NEDERLAND MAKEN 10,8% VAN DE TOTALE UITGAVEN UIT

Totale uitgaven gezondheidszorg per land in % van het BBP

OECD 2016

We geven in Nederland veel geld uit aan goede zorg. In 2015 werd in ons land per persoon ongeveer €5.000 aan zorg uitgegeven. Wanneer we de zorgkosten vergelijken staan we op de 7e plaats, na landen als Japan, Frankrijk, Duitsland en de VS.

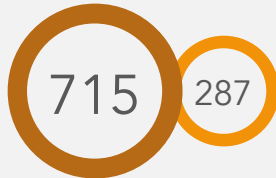
INNOVATIEVE GENEESMIDDELEN LEVEREN VEEL GELD OP

0,6 - 1,6

MILJARD EURO
AAN BATEN

€ Hoge variant

€ Lage variant

DIABETES
Extra arbeidsparticipatie en minder verzuim door moderne diabetesmiddelen.

BEROERTE
Beroertegerelateerde zorgkosten zijn gedaald dankzij bloeddrukverlagers.

BORSTKANKER
Extra arbeidsaanbod door toegenomen overleving bij borstkanker dankzij betere behandelopties.

DIABETES
Uitgespaarde zorgkosten door minder complicaties dankzij moderne diabetesmiddelen.

REUMA
Minder ziekteverzuim door biologicals.

MIGRAINE
Minder ziekteverzuim dankzij triptanen.

MULTIPLE SCLEROSE
Lagere zorgkosten, minder informele zorg en minder arbeidsverzuim door minder schubs.

Bron: Marc Pomp, Arbeidsbaten en uitgespaarde zorgkosten door innovatieve geneesmiddelen, 2015

Naast de directe baten als uitgespaarde zorgkosten, vormen indirecte baten zoals extra arbeidsparticipatie en minder verzuim een belangrijke maatschappelijke opbrengst.

Afbreken schotten in de zorg loont voor patiënt en portemonnee

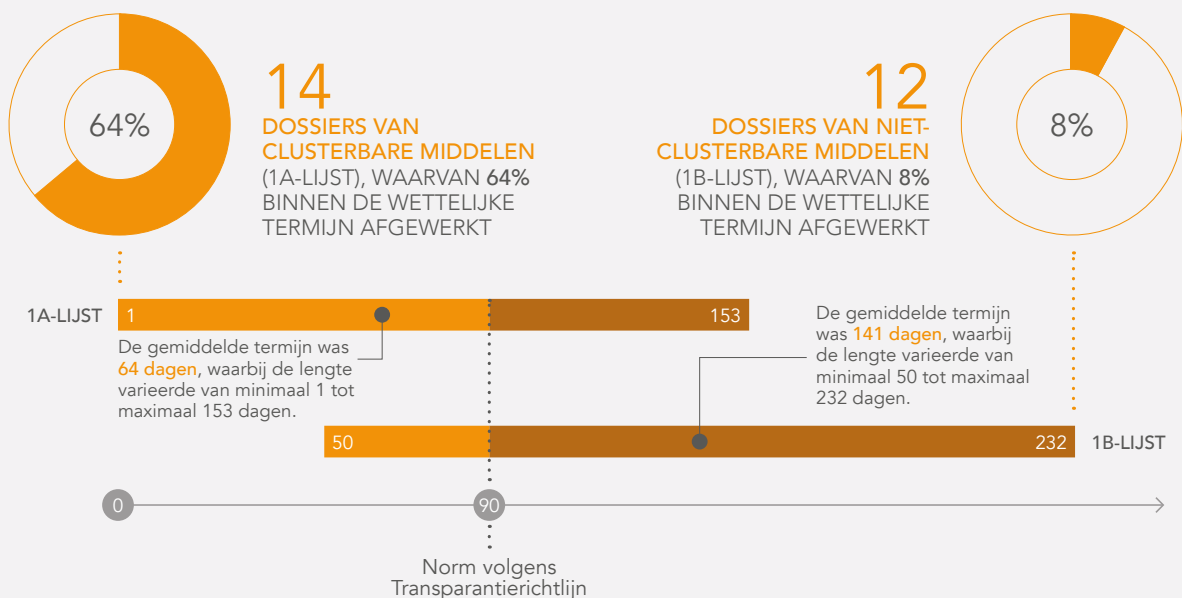
**+
€1,5
MLD**

Met simpele methodes en het slechten van schotten in de zorg kan de komende vier jaar meer dan 1,5 miljard euro worden bespaard op de zorg.

Bron: SiRM, 2016

OPNAME NIEUWE GENEESMIDDELEN IN BASISPAKKET

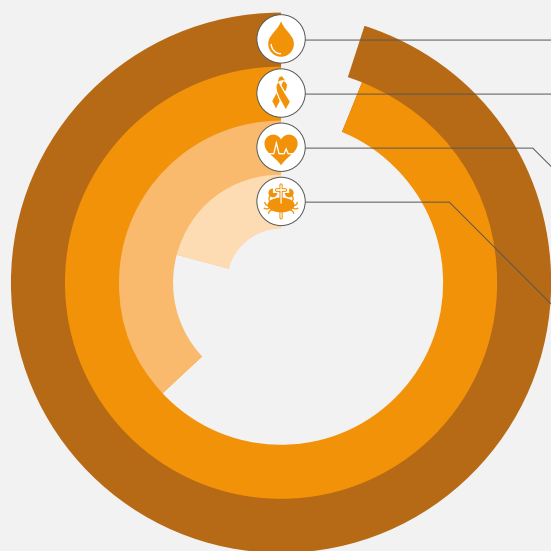
Bron: Zorginstituut Nederland, 2016

De opname van nieuwe extramurale geneesmiddelen in het basispakket duurt vaak lang. De termijn van de vergoedingsprocedure kan oplopen tot 232 dagen, waarbij 90 dagen de norm is.

MEDICIJNEN VOOR MORGEN

Er vindt een ongekennde stroomversnelling plaats in de ontwikkeling van innovatieve geneesmiddelen. Er komen meer dan 7.000 nieuwe medicijnen aan. Zoals 'personalised medicines'; hele effectieve medicijnen op maat voor kleine patiëntengroepen. We werken steeds meer met biologische geneesmiddelen op basis van stoffen die in de natuur of het menselijk lichaam voorkomen. En er wordt steeds vaker gebruik gemaakt van DNA-diagnostiek. Een paar druppels bloed zijn voldoende om toekomstige ziektes te voorspellen en het liefst te voorkomen. Het grootste deel van deze medische innovaties zien het licht in de laboratoria van geneesmiddelenbedrijven – de kraamkamers voor de medicijnen van morgen. Niet alleen door spectaculaire uitvindingen maar ook door kansrijke geneesmiddelen zorgvuldig te testen op veiligheid en effectiviteit. Een kostbaar proces dat een lange adem vergt. Maar we beginnen er nu de vruchten van te plukken. Hierbij is samenwerking tussen universiteiten, farmaceuten en andere zorgpartijen van groot belang. Nederland heeft de potentie om bij de wereldtop te horen in het ontdekken en ontwikkelen van innovatieve geneesmiddelen. Daarom moeten we blijven investeren in een florerend onderzoek klimaat.

MEDICIJNEN BEHOREN TOT DE MEEST KRACHTIGE VORM VAN ZORG IN DE **BEHANDELING EN GENEZING VAN ZIEKTEN**

95%
Van de 15 miljoen Hepatitis C-patiënten in Europa kan 95% worden genezen door een 8-12 weekse behandeling.

94%
Sinds 1991 is het sterftcijfer voor patiënten die leven met hiv in Frankrijk met 94% afgenomen (sterftcijfer: leeftijd gestandaardiseerd).

37%
Tussen 2000 en 2012 is het sterftcijfer voor cardiovasculaire aandoeningen afgenomen met 37% in EU5.

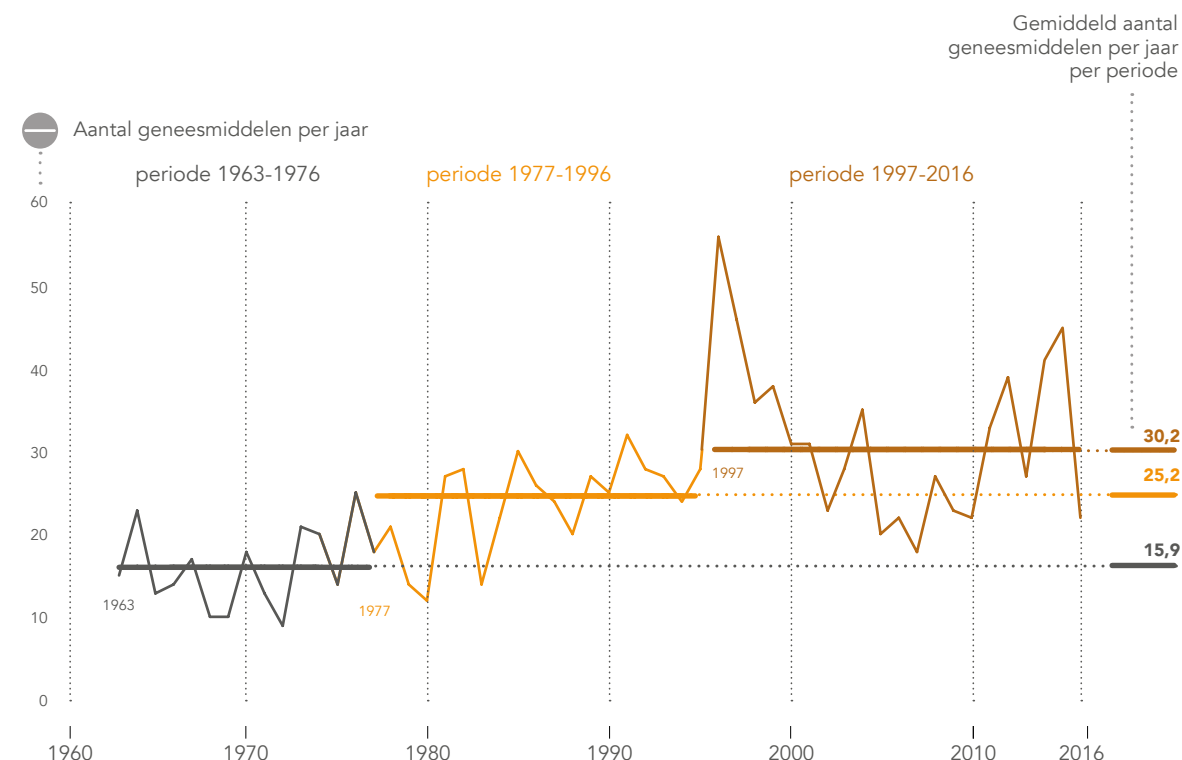
21%
Sinds 1991 is het sterftcijfer voor alle kankersoorten met 21% afgenomen.

Bron: Health Advances analysis

De impact van geneesmiddelen op veel ziektebeelden is groot. Zo kennen veel hiv-patiënten dankzij medicijnen nu een behoorlijke kwaliteit van leven, en neemt de sterfte aan kanker af.

GENEESMIDDELEN MET **NIEUW ACTIEF BESTANDEEL**

DAT PER JAAR DOOR DE **FDA** WORDT GOEDGEKEURD

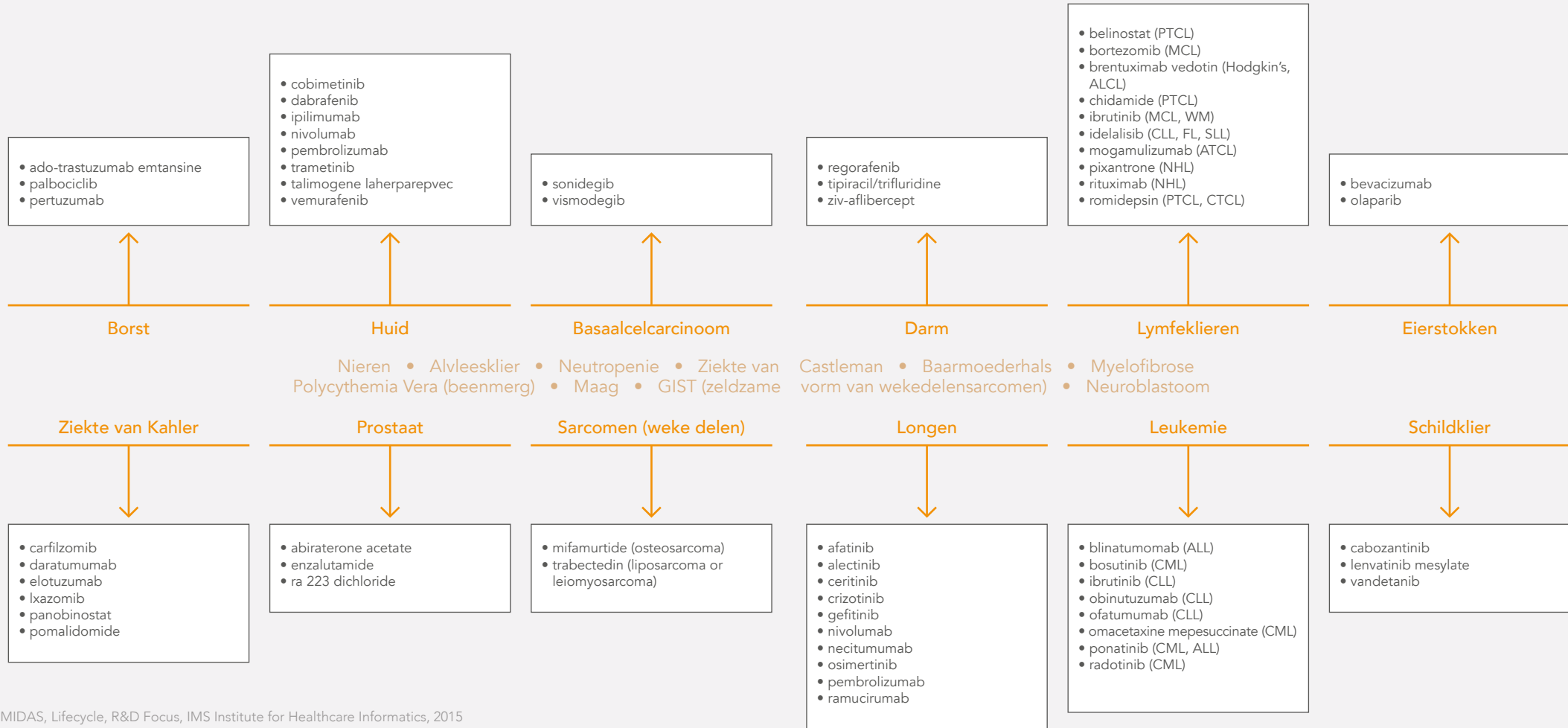

Bron: DiMasi, Tufts Center for the Study of Drug Development, Tufts University

FDA = Food and Drug Administration, V.S.

Er worden steeds meer veelbelovende geneesmiddelen met nieuwe moleculen ontwikkeld.

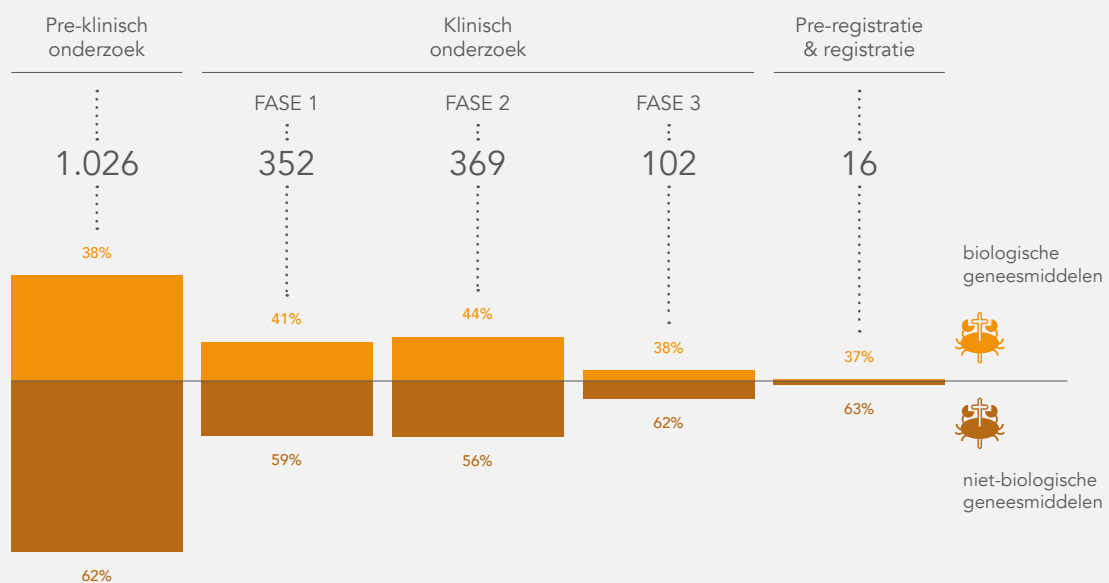
VEEL NIEUWE GENEESMIDDELEN VOOR DE BEHANDELING VAN KANKER

Bron: IMS Health, MIDAS, Lifecycle, R&D Focus, IMS Institute for Healthcare Informatics, 2015

In de afgelopen 5 jaar zijn veel nieuwe geneesmiddelen geïntroduceerd. Door nieuwe geneesmiddelen en technologieën verandert de behandeling en genezing van kanker volledig.

RUIM 1.800 ONCOLOGISCHE GENEESMIDDELEN IN ONTWIKKELING

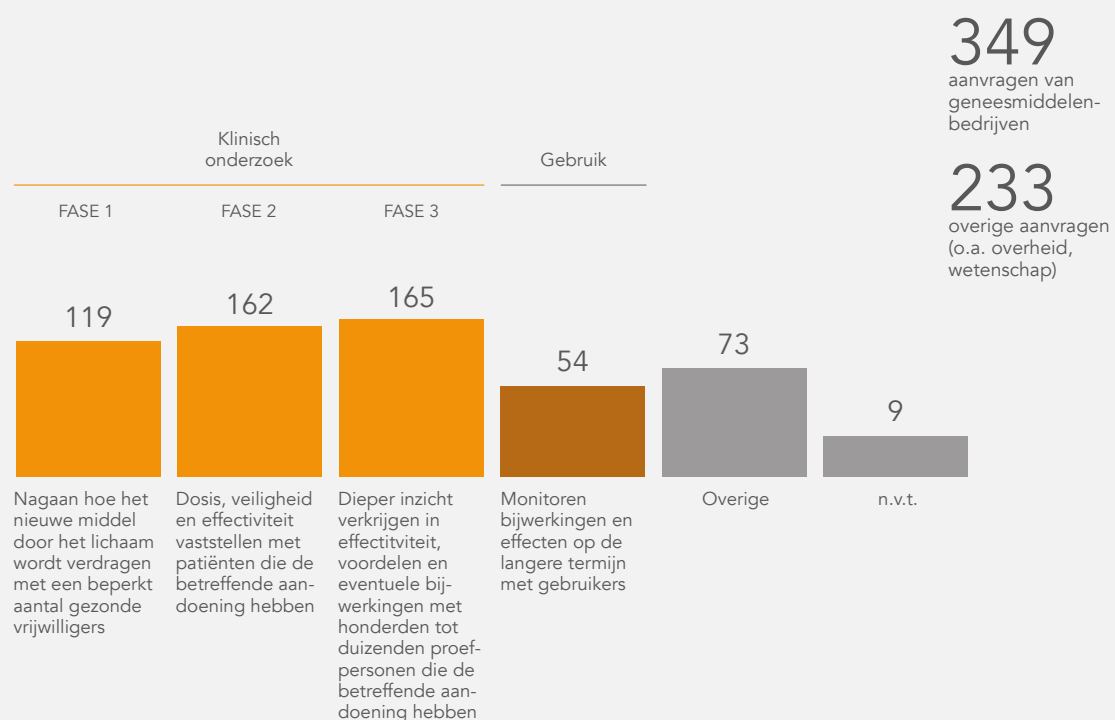
Bron: IMS Institute for Healthcare Informatics, 2014

Er zijn op dit moment 7.000 nieuwe geneesmiddelen in ontwikkeling, waarvan ruim 1.800 op het gebied van kanker. Veel van deze nieuwe medicijnen zijn 'personalised medicines'.

JAARLIJKS 600 AANVRAGEN VOOR KLINISCH ONDERZOEK IN NEDERLAND

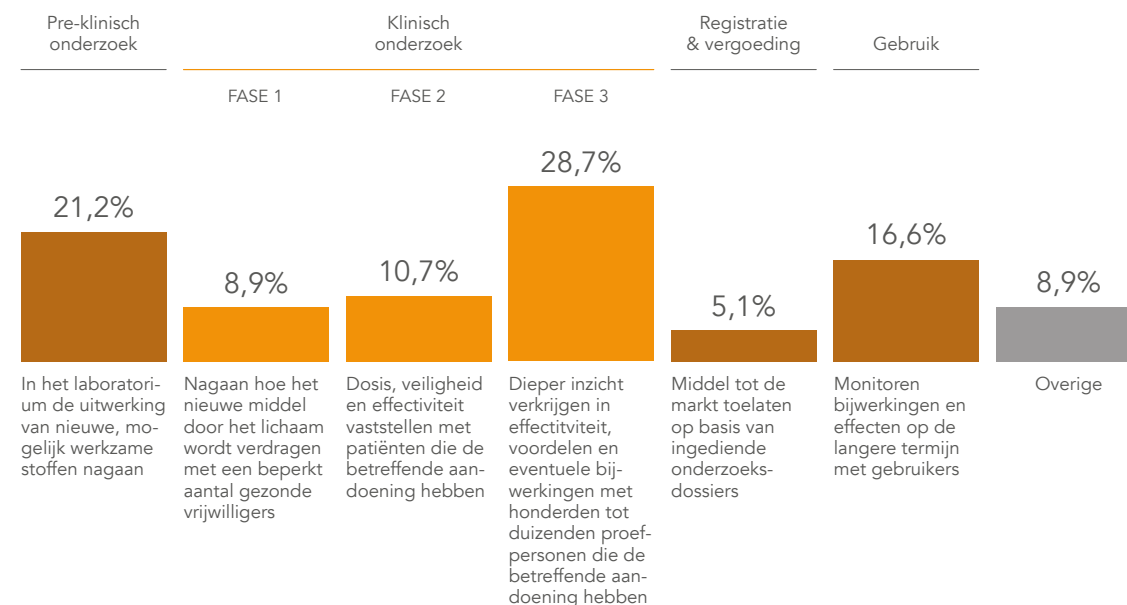

Bron: CCMO, 2016

Jaarlijks worden er in Nederland rond de 600 aanvragen voor nieuw klinisch onderzoek ingediend, waarvan bijna 350 door geneesmiddelenbedrijven. De meeste aanvragen zijn voor fase 3 onderzoek.

MEESTE ONDERZOEKSGELD NAAR KLINISCHE TESTFASE

SPREIDING VAN INVESTERINGEN OVER DE VERSCHILLENDE FASEN VAN GENEESMIDDELENONDERZOEK

Bron: EFPIA, 2016

Investeringen in fase 3 klinisch onderzoek zijn het hoogst.

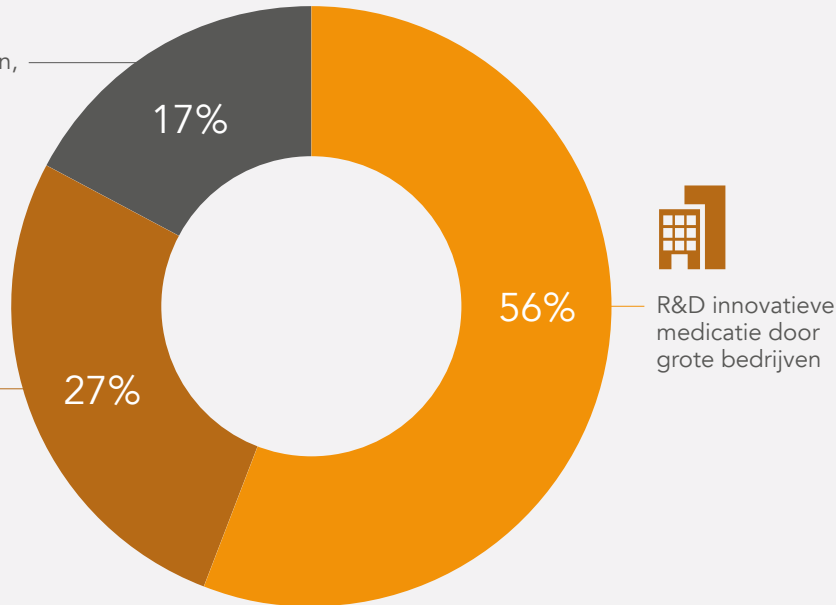
WAAR VINDT ONDERZOEK EN ONTWIKKELING (R&D) VAN INNOVATIEVE MEDICATIE PLAATS?

R&D innovatieve medicatie door academische instituten, publiek en publiek-private samenwerkingsverbanden

R&D innovatieve medicatie door MKB

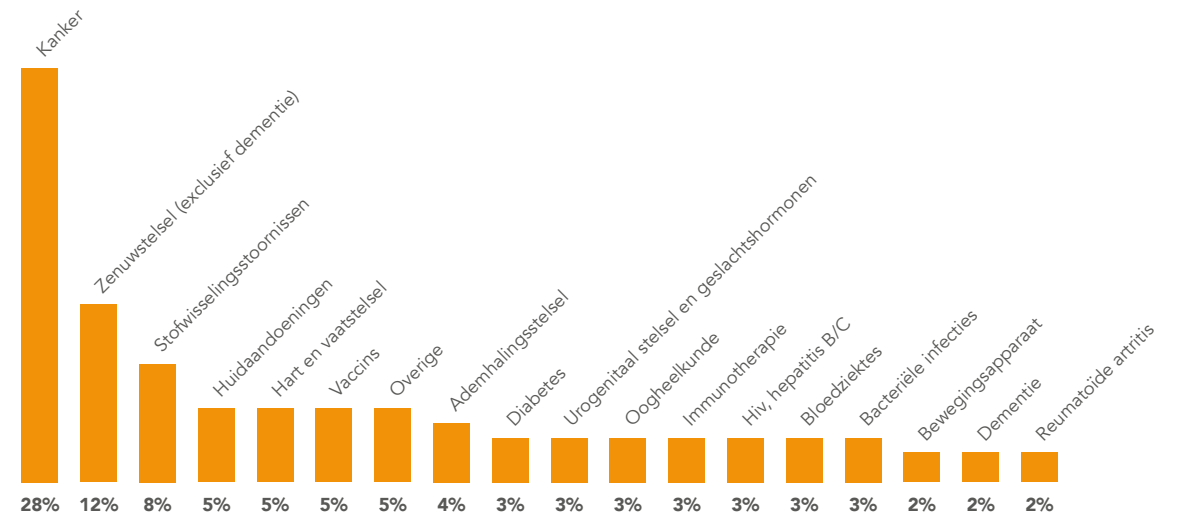

Bron: European Medicines Agency, 2014

83% van het onderzoek naar nieuwe medicijnen wordt gedaan door geneesmiddelen-bedrijven

MEDICIJNEN VOOR MORGEN IN ONTWIKKELING

IN ONTWIKKELING IN FASE 1 T/M 3 GENEESMIDDEL

Bron: OHE from IMS LifeCycle R&D Focus database, 2015

Er zijn veel nieuwe medicijnen in ontwikkeling. Het meeste onderzoek wordt gedaan naar nieuwe middelen tegen kanker. Daarnaast zitten er veel producten voor stofwisselingsstoornissen en aandoeningen aan het zenuwstelsel in de pijplijn.

DE ONTWIKKELING VAN EEN GENEESMIDDEL DUURT GEMIDDELD 10 JAAR

Bron: Vereniging Innovatieve Geneesmiddelen

Vereniging Innovatieve Geneesmiddelen

Postbus 11633
2502 AP Den Haag

070 - 313 22 22
info@innovatievegeneesmiddelen.nl
www.vereniginginnovatievegeneesmiddelen.nl

